

Απόκοπος 1509

Απόκοπος τοῦ Μπεργαδῆ, ρίμα λογιωτάτη, τὴν ἔχουσιν οἱ φρόνιμοι πολλὰ ποθεινοτάτη.

- [1] Μίαν ἀπὸ κόπου ἐνύσταξα, νὰ κοιμηθῶ ἐθυμήθην·
[2] ἦθεκα στὸ κρεβάτιν μου κ' ὕπνον ὑποκοιμήθην.
[5] Ἐφάνισθη μου κ' ἔτρεχα εἰς λιβάδιν ὠραιωμένον, (5)
[6] φαριν ἑκαβαλίκευγα, σελοχαλινωμένον·
[7] κ' εἶχα στὴν ζῶσιν μου σπαθίν, στὸ χέρι μου κοντάριν,
[8] ζωσμένος ἤμουν ἄρματα, σαγίτες καὶ δοξάριν.
[9] Κ' ἐφάνη με ὀκ' ἐδίωχνα μὲ θράσος ἐλαφίνα·
[10] ὄρες ἐκοντοστένετο καὶ ὄρες μὲ βίαν ἐκίνα. (10)
[11] Προυνὸν τοῦ τρέχειν ἤρχισα τάχα νὰ βάλω χέρα·
[12] ἔτρεχα ὥστε κ' ἐτσάκισε τὸ σταύρωμαν ἡ μέρα.
[13] Κ' εὐθὺς ἀπὸ τὰ μάτια μου ἐχάθηκεν τὸ λάφιν
[14] καὶ πῶς καὶ πότ' ἐχάθηκεν ἐξαπορῶ τοῦ γράφειν.
[15] Λοιπὸν τὸ τρέχειν ἔπαυσα οὕτως καὶ τὸ σπουδάζειν (15)
[16] καὶ τὸ ξετρέχειν τ' ἄπιαστον καὶ τὸ φαριν κολάζειν.
[17] Καὶ ἀγάλι' ἀγάλι' ἐπήγαινα, σιγὰ σιγὰ περπάτουν,
[18] τὸν κόσμον ἐξενίζουμου, τ' ἄνθη καὶ τὰ καλά του.
[19] Καὶ πρὸς τὴν δείλην ἔσωσα στοῦ λιβαδιοῦ τὴν μέσην
[20] κ' ἠῦρα δεντρὸν ἐξάιρετον καὶ ὠρέχθην τοῦ πεζεύσειν. (20)
[21] Ἐπέξευσα εἰς τὸ δεντρὸν κ' ἔδεσα τ' ἄλογόν μου
[22] καὶ τ' ἄρματα ἐξεζώστηκα, θέτω τα στὸ πλευρόν μου.
[23] Ὁ τόπος ὅπου ἐπέξευσα, λέγω ἐκεῖ ὅπου ἐστάθην,
[24] ἦτον τοῦ λιβαδιοῦ ὀφαλὸς κ' ἦτον γεμάτος τ' ἄνθη.
[25] Τὸ δέντρον ἦτον τρυφερὸν κ' εἶχεν πυκνὰ τὰ φύλλα, (25)
[26] εἶχεν καὶ σύγκαρπον ἄθον καὶ μυρισμένα μῆλα.
[27] Καὶ μυριαρίφνητα πουλιὰ στὸ δέντρον φωλεμένα
[28] κατὰ τὴν φύσιν καὶ σκοπὸν ἐλάλειν τὸ καθένα.
[29] Καὶ ἀπὸ τὰ κάλλη τοῦ δεντροῦ, τὴν ἠδονὴν τοῦ τόπου

4 ἀποκοιμήθην Panagiot. 5 Ἐφάνιστή Panagiot. 23 ὅπου (bis) A

- [30] 30 καὶ τῶν πουλιῶν τὴν μελωδίαν καὶ ὄλημερνοῦ τοῦ κόπου
[31] ὡς ἀπὸ βιᾶς ἠκούμπησα τοῦ περιανασάνω
[32] κ' ἐστοχαζόμεν τὸ δεντρὸν εἰς τὴν κορφήν ἀπάνω.
[33] Κ' ἐφάνη με, εἶδα ἐκάθετον μελίσσιν φωλεμένον
[34] κ' εἶχε τὸ μέλι σύγκερον, πολὺν καὶ συνθεμένον.
[35] Εὐθὺς τ' ἀνέβην ὠρμησα καὶ τὴν τροφήν ὠρέχθην (35)
[36] καὶ τὸ μελίσσιν μὲ θυμὸν ἀπομακρὰς μ' ἐδέχθην.
[37] Λοιπὸν ἀνέβην στὸ δένδρο μὲ βίαν πολλὴν καὶ κόπον
[38] καὶ, ὅπου ἤβλεπα τὴν μέλισσαν, ἐκάθιζα στὸν τόπον.

[39] Ἦπλωσ', ἐπίασα ἐκ τὸ κερὶν κ' ἦφαγ' ἀπὸ τὸ μέλι
[40] κ' εἶπε μου μέσα ἰ λογισμός: δῶσ' τῆς ψυχῆς τὸ θέλει. (40)
[41] Ἔτρωγα, οὐκ ἐχόρταινα, ἦρπουν καὶ πάντ' ἐπείνουν
[42] καὶ ὡς πεινασμένος εἰς τὸ φὰν ὕστερα πάλ' ἐκίνουν.
[43] Κ' ἡ μέλισσα οὐκ ἔπαυεν πάντα νὰ μὲ τοξεύῃ
[44] καὶ τὸ δεντρὸν ἠρχίνισεν, ὡς εἶδα, νὰ σαλεύῃ,
[45] νὰ συχνοτρέμη, νὰ χαλαῖ, νὰ δείχνῃ κάτω νὰ ῥθῃ· (45)
[46] κ' ἐγὼ τὸ φὰν ἐσκόλασα καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἐπάρθην.
[47] Καὶ ἐστοχαζόμεν τὸ δεντρὸν, τοὺς κλώνους τοῦ τριγύρου,
[48] καὶ πάλιν μέσα τὸ ἔβλεπα, τίς τό 'σειεν ἐσυντήρουν.
[49] Καὶ δύο, μ' ἐφάνην, ποντικοὶ τὸ δένδρον ἐγυρίζαν,
[50] ἄσπρος καὶ μαῦρος, μὲ σπουδὴν τοῦ ἐγλείφασιν τὴν ρίζαν. (50)
[51] Εἰς τόσον τὸ κατέφεραν καὶ ἔκλινε νὰ πέσῃ,
[52] ὅθεν ἡ ρίζα τὴν κορφήν ἐκέλευσε νὰ θέσῃ.
[53] Κ' ἐγὼ τὸ δεῖν το ἐτρόμαξα, νὰ κατεβῶ ἐβιάσθην,
[54] ἀλλ' ὡς μελίσσι εἰς τὸ φὰν ἔμεινα ἐκεῖ κ' ἐπίασθην.
[55] Τὸ δένδρον, ὅπου ἦλπιζα νὰ στέκετ' εἰς λιβάδι, (55)
[56] ἦτον εἰς φρούδι ἐγκρεμοῦ κ' εἰς σκοτεινὸν πηγάδι.
[57] Καὶ ὡς ἔκλινεν, μ' ἐφαίνετο, τὸν ἐγκρεμὸν ἐζήτα
[58] κ' ἡ μέρα πάντ' ὠλίγεινεν κ' ἐσίμωνεν ἡ νύκτα.
[59] Καὶ ἀπείτις τὴν ἀπαντοχὴν τῆς σωτηριᾶς μου ἐχάσα,

55 ὁποῦ Α

[60] ὅθεν εἰς τέλος ἔμελλε νὰ καταντήσω ἐπίασα. (60)
[61] Καὶ δράκοντ' εἶδα φοβερὸν στοῦ πηγαδίου τὸν πάτον
[62] κ' ἦχασκεν κ' ἐκαρτέρει με πότε νὰ πέσω κάτω.
[63] Λοιπὸν τὸ δένδρον ἔπεσε κ' ἐγὼ μετ' αὐτ' ἐπῆγα
[64] καὶ τὰ πουλιὰ ἐπετάσασιν κ' οἱ μέλισσες ἐφύγαν·
[65] καὶ ἐφάνη μ', ἐκατήντησα στοῦ δράκοντος τὸ στόμα (65)
[66] καὶ ἐμπῆκα εἰς μνήμα σκοτεινόν, εἰς γῆν κι ἀνήλιον χῶμα.
[67] Καὶ ἐκεῖ ὅπου κατήντησα, στὸν σκοτεινὸν τὸν τόπον,
[68] ὄχλον μ' ἐφάνην κ' ἦκουσα καὶ ταραχὴν ἀνθρώπων·
[69] διὰ τὸ 'μπα μου νὰ μάχονται, διὰ μένα νὰ λαλοῦσι·
[70] καὶ ἐδόθη λόγος μέσα των νὰ πέμψουσι νὰ δοῦσιν, (70)
[71] τίς εἰς τὸν Ἄδην ἔσωσεν, τίς ταραχὴν ἐποῖκεν
[72] καὶ τίς τὴν πόρταν ἠνοιξε, διχῶς βουλήν ἐμπῆκεν.
[73] Καὶ δύο μ' ἐφάνην κ' ἦλθασι μαῦροι καὶ ἀραχνιασμένοι,
[74] ὡς νέων σκιά καὶ χαραγὴ, μυριοθορυβούμενοι.
[75] Κλιτὰ μ' ἐχαιρετήσασιν, ἡμερα μ' ἐσυντύχαν (75)
[76] κ' ἐγὼ ἐκ τοῦ φόβου ἐπάρθηκα, τί ἀποκριθῆν οὐκ εἶχα.
[77] Λέγουν μου: "Πόθεν καὶ ἀπὸ ποῦ; Τίς εἶσαι; Τί γυρεύεις;
[78] Καὶ δίχως πρόβodon ἐδῶ στὸ σκότος πῶς ὀδεύεις;
[79] Πῶς ἐκατέβης σύψυχος, συζώντανος πῶς ἦλθες,
[80] καὶ πάλιν στήν πατρίδα σου πῶς νὰ στραφῆς ἐκεῖθες; (80)
[81] Ὅπου στὸν Ἄδην κατεβῆ οὐ δύναται γαγεῖρειν·

- [82] μόνε ἢ νεκρανάστασις (ἢ)μπορεῖ νὰ τὸν ἐγείρη.
 [83] Τὰ χνότα σου μυρίζουσι καὶ τὰ λινὰ σου λάμπουν·
 [84] νὰ εἶπες λιβάδιν ἔτρεχες καὶ μονοπάτια κάμπου·
 [85] ἀπὸ τὸν κόσμον ἔρχεσαι, τῶν ζωντανῶν τὴν χώραν! (85)
 [86] Εἰπέ μας ἂν κρατεῖ οὐρανὸς κι ἂν στέκει ὁ κόσμος τώρα.
 [87] Ἀστράπτ', εἰπέ μας, ἢ βροντᾶ κι ἂν συννεφιᾶ καὶ βρέχει
 [88] καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς ἂν κυματεῖ καὶ τρέχει·

66 κἀνήλιον A 67 ὀποῦ A 82 μόνον Panagiot. 86 κἀν A 87 κἀν A

- [89] καὶ ἂν εἶναι κῆποι καὶ δεντρά, πουλιὰ νὰ κιλαδοῦσι
 [90] καὶ ἂν ἐμυρίζου τὰ βουνιὰ καὶ τὰ δεντρά ν' ἀθοῦσι· (90)
 [91] ἂν εἶν'λιβάδια δροσερά· φυσᾶ γλυκὺς ἀέρας;
 [92] Λάμπουσιν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ καὶ ἀγερινὸς ἀστέρας;
 [93] Καὶ ἂν ἐσημαίνουσι οἱ ἐκκλησιές, νὰ ψάλλουσι οἱ παπάδες
 [94] καὶ ἂν γέρονται καὶ τὴν αὐγὴν ν' ἄφτουσι τὲς λαμπάδες·
 [95] παιδιὰ καὶ νὰ μαζώνονται, νέοι, τὸ καλοκαίριν (95)
 [96] καὶ νὰ περνοῦν τὲς γειτονιὲς κρατώντ' ἀπὸ τὸ χέριν
 [97] καὶ μετὰ πόθου τὴν αὐγὴν νὰ παρατραγουδοῦσι
 [98] καὶ σιγανὰ νὰ περπατοῦν, μὲ τάξιν νὰ περνοῦσι;
 [99] Γίνονται γάμοι καὶ χαρές, παράταξες καὶ σκόλες;
 [100] Φιλοτιμοῦνται οἱ λυγερὲς τάχα καὶ χαίροντ' ὅλες; (100)
 [115] καὶ ἂν τὸ Σαββάτον βιάζονται ἀπ' ὄρας νὰ σκολάσουν, (115)
 [116] νὰ ἐμπαίνουσιν εἰς τὸ λουτρόν, νὰ ἐβγαίνουσιν ν' ἀλλάσσουν·
 [117] καὶ τὸ ταχὺ τὴν Κυριακὴν τὴν ὄψιν τὼς νὰ νίβγουν
 [118] καὶ σκολινὰ νὰ βάνουσι, στὴν ἐκκλησί' ἂν παγαίνουσι·
 [119] καὶ ἂν μετὰ βάγιων καὶ μαντιῶν οἱ ἀρχόντισσες γυρίζουσι
 [120] καὶ ὡς ἀπὸ μόσχου καὶ λουτροῦ περνώντα νὰ μυρίζουσι· (120)
 [121] νὰ ἔχουσι οἱ ἄρχοντες αὐλές, παλάτια καὶ τρικλίνους
 [122] καὶ ἂν εἶναι θάρρος εἰς αὐτοὺς καὶ ὑπεριψιὰ εἰς ἐκείνους·
 [123] νὰ σύρνουσιν ὑποταγές, στοὺς κάμπους νὰ τεντώνουσι
 [124] καὶ μὲ γεράκια καὶ σκυλιὰ περδίκια νὰ ζυγώνουσι·
 [125] καὶ ἂν προτιμεύουσι γέροντες μικροὶ καὶ 'κοδεσπότες, (125)
 [126] ὡσὰν ἐπροτιμεύουσι, ὄντεν ἐζοῦμαν τότες.
 [101] Τὸν κόσμον τὸν ἐδιάβαινες, τὲς χῶρες τὲς ἐπέρνας, (101)
 [102] οἱ ζωντανοὶ ὀποῦ χαίρουσι, ἂν μᾶς θυμοῦντ' εἰπέ μας·
 [103] εἰπέ μας, θλίβονται διὰ μᾶς ἢ κόπτονται καμπόσον;

91 ἂν ἤ AB: add. Legrand 115 - 126 ante 101 - 112 transposui 121 ἀρχόντισσες A: conī.
 vanGemert

- [104] Σὰν ὄντε μᾶς ἐθάψασιν, τάχα λυποῦνται τόσον;
 [105] Βαστᾶς μαντάτα καὶ χαρτιά, παρηγοριὲς θλιμμένων (105)
 [106] ἐδῶ στὸν Ἄδην τὸν πικρὸν καὶ τὸν ἀσβολωμένον;
 [107] Ἀνάγνωσέ μας τὰ χαρτιά καὶ πέ μας τὰ μαντάτα
 [108] καὶ εἶτι στὸν Ἄδην ἔχωμεν, δῶσ' μας τ' αὐτὰ καὶ νὰ τα!"

[109] Καὶ εἰς πᾶσα λόγον ἔκλαιγαν, εἰς πᾶσα δύο στενάζαν·
 [110] "Σκόρπισε, χῶμαν ἄλαλον! Ἄνοιξε, γῆς!" ἐκράζαν· (110)
 [111] "Κ' οἱ πόρτες τοῦ Ἄδου ἄς χαλαστοῦν, νὰ πέσουν οἱ κατῆνες,
 [112] νὰ ἔμπη τὸ δρόσος τ' οὐρανοῦ, νὰ 'μπουν τοῦ ἡλίου οἱ ἀκτίνες,
 [113] [νὰ ἰδῆ ὁ εἷς τὸν ἄλλον μας, (ὁ)λίγη φωτιά ἄς προβάλη· (113)
 [114] ἂν ἔχουν οἱ νέοι τὴν ὄψιν τως καὶ οἱ λυγερές τὰ κάλλη.] (114)
 [115] Εἶδα τους πῶς ἐκόπτονται καὶ πῶς ἀναστενάζαν,
 [116] καὶ ὁ κόσμος πῶς πορεύεται νὰ τῶν εἰπῶ μ' ἐβιάζαν.
 [117] Καὶ ὡσὰν ἐψυχοπόνεσα καὶ κάποσα ἐλυπήθην,
 [130] καὶ ὁ κόσμος πῶς πορεύεται νὰ τῶν εἰπῶ ἐθυμήθην, (130)
 [131] εἶπα τῶν: "Οὐρανὸς κρατεῖ καὶ ὁ κόσμος πάλιν στέκει·
 [132] ἐκ τὰ θυμᾶσθε τίποτας οὐκ ἔλειψεν ἀπέκει:
 [133] ἀνθεῖ, καρπίζει, γεωργεῖ, φυτρώνει καὶ μυρίζει,
 [134] χρόνος ὁ δωδεκάμηνος ὡσὰν τροχὸς γυρίζει.
 [135] Ἄλλοι τὸν κόσμον χαίρουνται καὶ ἐσᾶς οὐδὲν θυμοῦνται, (135)
 [136] καὶ ἄλλους οἱ πόνοι δαπανοῦν, γιὰ λόγου σας λυποῦνται".
 [137] Λέγουν με: "Αὐτοὶ ὅπου χαίρουνται ἔχουν ἐδῶ μοιράδι
 [138] ἐκ τοὺς ἐθάψαν εἰς τὴν γῆν κ' ἔβαλαν εἰς τὸν Ἄδην;"
 [139] "Αὐτοί", λέγω, "ὅπου χαίρουνται αὐτοῦ μοιράδι ἔχουν,
 [140] ἀλλ' ἀπολησμονῆσαν τῶν ὀκαὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀπέχουν. (140)
 [141] Μὲ ἄλλους τὸν βίον τως χαίρουνται καὶ αὐτῶν ἐλησμονῆσαν,
 [142] νὰ εἶπες οὐκ εἶδαν τους ποτὲ οὐδὲ στὸν κόσμον ἦσαν".
 [143] Καὶ ἀναστενάζαν κ' εἶπασιν: "Οἱ νιῆς ὅπου ἐχηρέψαν
 [144] τάχα στεφάνιν δεῦτερον νὰ βάλουν ἐγυρέψαν;

113- 114 delevi

[145] Ἡ μαῦρα ράσα ἐβάλασιν καὶ τὸν σταυρὸν φοροῦσι (145)
 [146] καὶ εἰς μοναστήρια κάθονται, διὰ ἐμᾶς παρακαλοῦσι;
 [147] Μὴ μᾶς τὸ κρύψης, (εἰ)πέ μας το, πῶς εἶναι, πῶς δοικοῦνται·
 [148] ἢ μὲ ἄλλους τώρα χαίρουνται καὶ ἐμᾶς οὐδὲν θυμοῦνται;"
 [149] Καὶ ὡς εἶδα πόσον κόπτονται καὶ βιάζονται νὰ μάθουν,
 [150] ἐσίγησα τ' ἀποκριθῆν, τὸ κόπτονται μὴ πάθουν, (150)
 [151] ἀκόντα τὰ γενόμενα μὴ τῶν πληθύνουν πόνοι·
 [152] εἶπε μου μέσα ὁ λογισμὸς: τοῦτο δοικᾶ καὶ σώνει.
 [153] Ἐποικα σχῆμα σιωπῆς κ' ἔσεισα τὸ κεφάλιν
 [154] καὶ ὀμπρὸς ὀπίσω ἐγύρισα μὴ μ' ἐρωτήσουν πάλιν.
 [155] Καὶ ἐκεῖνοι πάλιν πρὸς ἐμὲ ἀρχῆθεν ἐγυρίσαν (155)
 [156] καὶ πρὸς τὸ πρῶτον (ἐ)ρώτημαν πάλιν μ' ἀνερωτήσαν:
 [157] "Τί καρτερεῖς τ' ἀποκριθῆν; Ἄνθρωπ', ἀπιλογήσου·
 [158] εἰς τὰ πονοῦμεν πόνεσε, (εἰ)ς τὰ πάσχομεν λυπήσου!"
 [159] Καὶ κάπου ἀποκρίθην τῶν, εἶπα τῶν: "Τί ἐρωτᾶτε;
 [160] Καὶ τί μὲ βιάζετε νὰ πῶ τὸ ἡξεύρω καὶ μισᾶτε; (160)
 [161] Ἡξεύρετε τὸ γίνεται· μόνον ἐδᾶ οὐκ ἐφάνη·
 [162] φίλον οὐκ ἔχει ὅπου θαφῆ, ἀλλ' οὐδ' <ὄπ'> ἀποθάνη.
 [163] Λέγει το κ' ἢ παραβολὴ ἀλήθεια καὶ ὄχι ψόμα:

- [164] οὐαὶ τὸν βάλουν εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν σκεπάσῃ χῶμα!"
 [165] Λέγω τους: "Πρὸς ἀπόκρισιν τάχα δοικᾶ σας τοῦτο; (165)
 [166] Ἄν δὲ σᾶς σώνει, νὰ σᾶς (εἰ)πῶ τὸ τέτοιον καὶ τοσοῦτον,
 [167] πολλὰ ν' ἀναστενάξετε, νὰ μυριολυπηθῆτε
 [168] καὶ ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ σπουδῆς στὸν Ἄδην νὰ στραφῆτε.
 [169] Ὅμως, ὡς μ' ἐρωτήσετε, θέλω σᾶς τ' ἀναφέρει
 [170] στὸν κόσμον πῶς πορεύεται τοῦ καθενὸς τὸ ἐταίριν: (170)
 [171] Οἱ νὲς ὅπου ἐχηρένασιν ἄλλῶν χεῖλη φιλοῦσιν,
 [172] ἄλλους περιλαμβάνουσιν κ' ἐσᾶς καταλαλοῦσιν.
 [173] Στολίζουσιν τους τὰ ροῦχα σας, στρώνουν τὼν τὰ λινά σας
 [174] κ' ἔχουν καὶ λόγον μέσα τῶν μὴ λέγουν τ' ὄνομά σας.

149 τόσον AB: corr. Legrand 158 πονῶ με πάσχωμε A: corr. Panagiot. 162 add. Legrand

- [175] Καὶ τὸν ἐζήσασιν καιρὸν μὲ τὴν ἐσᾶς ὀμάδαν (175)
 [176] ἐφάνην τους οὐκ ἔζησαν ἡμέραν ἢ ἐβδομάδαν.
 [177] Ζώντα σας ἐλογίζοντα ἄλλους τοὺς ἠγαποῦσαν·
 [178] νὰ λειψετε ἐσπουδάζασιν, νὰ ἐβγῆτ' ἐπεθυμοῦσαν.
 [179] Καὶ ἀπειν ἐσᾶς ἐθάψασιν τάχα καὶ μαῦρα ἐβάλαν,
 [180] ἐδιφορῆσαν ἀπ' αὐτὲς κ' ἔκαμαν πάλιν γάλαν. (180)
 [181] Καὶ ἀπ' ἐντροπῆς ἐδείχνασι δάκρυα πικρὰ νὰ χύνουν
 [182] καὶ τότε ἔλέγαν μέσα τῶς μὲ ἄλλον ἄντρα νὰ μείνουν.
 [183] Ἀλήθεια, μοίραν ἀπ' αὐτὲς ἔδειξαν νὰ χηρέψουν,
 [184] νὰ κάτσουν εἰς τὰ σκοτεινά, ἄντρα νὰ μὴ γυρέψουν·
 [185] καὶ εἰς ὀλιγούτσικον καιρὸν ἐβγῆκαν νὰ γυρίζουν (185)
 [186] καὶ νὰ ἐξετρέχουν ἐκκλησιές, τὸν βίον σας νὰ χαρίζουν.
 [187] Βαστοῦν κεριά καὶ πατερμούς, φοροῦν πλατιὲς ἀμπάδες,
 [188] ἀποτρομοῦν καὶ ρίκτουσιν ἀγίασμα ὡσὰν παπάδες.
 [189] Καὶ ἀπὸ τὲς ἕξι ἢ ἑπτὰ πᾶσαν ἑορτὴν καὶ σκόλην,
 [190] ἀπειν σφαλίσουν οἱ ἐκκλησιές καὶ ἀπειν μισέψουν ὅλοι, (190)
 [191] τὰ μνήματά σας διασκελοῦν καὶ ἀπάνω σας διαβαίνουν,
 [192] μὲ τοὺς παπάδες ταπεινά, κουρφὰ νὰ συντυχαίνουν·
 [193] τὰ εὐαγγέλια νὰ ἐρωτοῦν, συχνὰ νὰ κατομύζουν,
 [194] μ' ἕναν ἀμάτιν νὰ γελοῦν, μὲ τ' ἄλλο[v] νὰ κανύζουν.
 [195] Ἄλλες ἀπὸ διαβατικόν, ἄλλες μὲ ὀλίγον βρῶμα (195)
 [196] καὶ μὲ τὴν νυκτοσυνοδιὰν κομπώνονται στὸ στρῶμα.
 [197] Μὰ ὅσες πονοῦν ἀπὸ καρδιάς καὶ ἀληθινὰ χηρέψουν
 [198] κάθονται εἰς τὰ σκοτεινά, ἄντρα νὰ μὴ γυρέψουν.
 [199] Ἀπέχουσιν τὲς ἐκκλησιές, μισοῦν τὰ μοναστήρια
 [200] καὶ σφικτομανταλώνονται, φράσσουν τὰ παραθύρια: (200)
 [201] ἔχουν τὸν λογισμὸν παπᾶν, τὸν νοῦν ἐξαγοράρην,
 [202] τοῦ κόσμου τῆς συκοφαντιᾶς φεύγουσιν τὸ γομάριν.

194 delevi 202 συγκοφαντιᾶς A

- [203] Τὰ ὄρνια πῶς μαζώνονται ἐλάχετε στὸ βρῶμα

- [204] καὶ ὀπίσω τοὺς τ' ἀλλάγι του<ς> ὡς φαμελιὰ στὸ δῶμα;
- [205] Οὕτως ἐκεῖ μαζώνονται εἰς αὐτὲς οἱ πατέρες (205)
- [206] καὶ ὡς ἐξ ἀνάγκης κάμνουσιν τὲς νύκτες τῶν ἡμέρες.
- [207] Νὰ τὲς κινήσουν πολεμοῦν, νὰ τὲς ξεβγάλουν πάσκουν·
- [208] ἀκούσετε τὸ τί λαλοῦν καὶ τί ἔναι τὸ διδάσκουν:
- [209] «Κεράτσα, τί σὲ ὠφελᾷ νὰ κάθεσαι στὸ σπίτιν
- [210] καὶ νὰ 'σαι εἰς τὰ σκοτεινὰ σὰν ὄρνιθα στὴν κοίτην; (210)
- [211] Κερά, κατέβα ἐκ τὰ ψηλά, κατέβα ἀπὸ τ' ἀνώγια
- [212] καὶ πήγαινε στὴν ἐκκλησιὰν ν' ἀκοῦς Θεοῦ τὰ λόγια.
- [213] Τὸν βιὸν ὅπου σ' εὐρίσκεται, πράγματα τὰ φυλάσσεις,
- [214] ἀπόθεσέ τα εἰς ἐκκλησιᾶς, καὶ σύντομα ν' ἀγίασης.
- [215] Μὴ σὲ πλανέση συγγενῆς, φίλος μὴ σὲ κομπώση! (215)
- [216] Χαρὰ ἵπου βάλ' εἰς ἐκκλησιᾶς κι ὄχι πτωχοῦ νὰ δώση!»
- [217] Ἄλλ' ἀστοχοῦν ὡς τὸ πουλὶν τὸ λέγουν κουφολούπην,
- [218] ὅπ', ἂν στοχῆση εἰς τὸ πουλὶν, ἀρπᾷ στουπιὰ τουλούπιν.
- [219] Εἰς αὐτὰ τὰ κολάζονται μόνον τὸ<ν> κόπον ἔχουν
- [220] καὶ ὡς φράροι μὲ ξυλόποδα ἐξεζωνάτοι τρέχουν". (220)
- [221] Ἦκουσαν τὰ γενόμενα, ἐμάθαν τὰ ρωτοῦσαν
- [222] κ' ἐμυριοαναστενάξασιν εἰς τὰ φρικτὰ τ' ἀκοῦσαν.
- [223] Καὶ ἀλλήλως ἐσυντύχασιν, τάχα κουρφὰ 'π' ἐμένα,
- [224] πάλιν νὰ μ' ἐρωτήσουσιν, ὡς ἤκουσα τὸν ἕνα.
- [225] Καὶ ὁ ἄλλος τῶν ἀρχίνισεν μᾶλλον ν' ἀνατριχώνη· (225)
- [226] λέγει: "Τὸ μᾶς ἀνήγγειλε, τοῦτο δοικᾷ καὶ σώνει".
- [227] Καὶ ἐκεῖνοι πάλιν πρὸς ἐμέ: "Μηδὲ μᾶς τ' ὄνειδίσης
- [228] ἂν δευτέρον (ἐ)ρωτήσωμεν· εἰπέ μας το, ἂν ὀρίσης:
- [229] πῶς ὑπομένουν τὸ λοιπὸν οἱ ἄθλιες μας μανάδες
- [230] λείποντα υἱοὶ τως νὰ θωροῦν ὕπαντρες τὲς νυφάδες (230)
- [231] καὶ πῶς στέκουν στὰ σπίτια τως δίχως τὴν ὀμιλιάν τως

204 τοῦ σταλαγητοῦ Α: addidi: τως τ' ἀλλάγι τως Panagiot. 216 κῶχι Α 219 addidi 231- 2 ἐλικιάν τως - ὀμιλιάν τως Α: transposui

- [232] καὶ πῶς θωροῦν τὰ ροῦχα τως δίχως τὴν ἐλικιάν τως;"
- [233] "Ἀντάμα", λέγω τῶν, "μ' ἐσᾶς ἐχάσασιν τὸ φῶς τως
- [234] κι οὐδὲν θωροῦν τὰ γίνονται οὐδὲ ψηφοῦν τὸν βιὸν τως.
- [235] Ἀναστενάξουν ὀγια σᾶς, γιὰ λόγου σας λυποῦνται, (235)
- [236] τοῦ κόσμου ἐλησημονήσασιν καὶ ἐσᾶς μόνον θυμοῦνται".
- [237] Καὶ ἀπείτις τῶν ἐσύντυχα καὶ ἀπείτ' ἀποκριθῆκαν,
- [238] ἔποικαν σχῆμα σιωπῆς καὶ τὸ ρωτᾶν ἀφῆκαν.
- [239] Καὶ ἀναστενάξαν κ' εἶπασιν ὀκάτι καταλόγιν
- [240] καὶ ἀθιβολὴν πολύθλιβον κ' ἔμοιαζεν μοιρολόγιν. (240)
- [241] Ἦκουσε τί ἔναι τὸ λαλοῦν καὶ τί τὸ τραγουδοῦσαν
- [242] καὶ πῶς, ὅσον τὸ λέγασιν, δακρυῶν οὐκ ἐφυροῦσαν:
- [243] "Χριστέ, νὰ ράγην τὸ πλακί, νὰ σκόρπισεν τὸ χῶμα,
- [244] νὰ γέρθημαν οἱ ταπεινοὶ ἀπὸ τ' ἀνήλιον στρῶμα!
- [245] Νὰ γύρισεν ἡ ὄψη μας, νὰ στράφην ἡ ἐλικιά μας, (245)

[246] νὰ λάλησεν ἡ γλῶσσα μας, ν' ἀκούσθην ἡ ὁμιλία μας!
[247] Στὸν κόσμον νὰ πατήσαμεν, στὴν γῆν νὰ περπατοῦμαν
[248] καὶ νὰ καβαλικεύγαμεν, γεράκια νὰ βαστοῦμαν·
[249] καὶ πρὶν ἑμεῖς νὰ σώσασιν στοὺς οἴκους τὰ ζαγάρια,
[250] νὰ δόθῃν λόγος κ' ἔρχονται οἱ λείποντες καθάρια, (250)
[251] νὰ ἴδαμεν τίς νὰ ξέβηκεν στὴν συναπάντησίν μας
[252] καὶ τίς νὰ μᾶς ἐδέχθηκεν στὴν πόρταν τῆς αὐλῆς μας·
[253] ἂν κατ' ἀλήθειαν εὖραμεν ὄρκους τοὺς μᾶς ἐλέγαν:
[254] «Μὰ τὸν Οὐράνιον Βασιλιά, τὸν ποιητὴν καὶ μέγαν,
[255] ἂν ἐπαιρνεν κατάλλαμαν ἀντίσηκον ὁ Χάρος, (255)
[256] ψυχὴν, σῶμα γιὰ λόγου σας νὰ δώκαμεν μὲ θάρρος».
[257] Καὶ ἴτις μὲ λόγια θλιβερά, μὲ πρικαμένον σχῆμα
[258] καὶ μὲ τ' ἀναστενάγματα καὶ τῶν δακρυῶν τὸ χύμα
[259] τὸν βιὸν μας ἀφεντέψασιν καὶ ἀλλῶν τὸν ἐχαρίσαν,
[260] καὶ μ' ἄλλους χαίρουνται αὐτὲς κ' ἐμᾶς ἐλησμονῆσαν. (260)
[261] Οὐαὶ τοὺς ἔθλιμεν λοιπὸν τῶν γυναικῶν τὸ θάρρος,

239 κούδεν Α 254 βασιλῆα Α

[262] διατὶ στὸν Ἄδην τοὺς πετᾶ συζώντανους ὁ Χάρος.
[263] Καὶ ὅπου τὰ δάκρυα τῶν ψηφᾶ, τὰ λόγια τῶν πιστεύει,
[264] ἀγρίμι(ν) εἰς λίμνην κυνηγᾶ κ' εἰς τὰ βουνιά ψαρεύγει.
[265] Γιατί, ὄντε δείχνει καὶ πονεῖ, τότες ἀναγαλλιάζει· (265)
[266] τὴν ἐντροπήν της (ἐ)πεθυμᾶ κ' εἰς τὸ κακὸν σπουδάζει.
[267] Μ' ἕναν ἀμάτιν νὰ γελᾶ, μὲ τ' ἄλλο ν' ἀναδακρυώνῃ·
[268] τὸ δάκρυον δείχνει καὶ πονεῖ, τὸ γέλιον ὡς κομπώνει.
[269] Φίλον τὸν δείχνει καὶ πονεῖ γοργὸν τὸν ἐξοδιάζει
[270] καὶ παίρνει φόλαν γιὰ σολδίν, καλὰ καὶ δὲν τὸ ξάζει, (270)
[271] καὶ ἀπὸ τὴν φόλ' ἀσημαδὰν κι ἀπ' αὐτὸν ἀγκινάριν
[272] καὶ ἂν εὖρη πράκτες καὶ καιρόν, περνᾶ τὸ κινητηνάριν".
[273] Καὶ ἀπείτις τὰ κατέμαθαν, ἐμυριαναστενάξαν,
[274] ἐχαμηλῶσαν τὴν φωνὴν καὶ τὸν σκοπὸν ἀλλάξαν.
[275] Κ' ἐθέκασιν τὸ μάγουλον, ὡς εἶδα, στὴν παλάμην (275)
[276] κ' ἐτρέχασιν τὰ δάκρυα τῶς ὡς τρέχει τὸ ποτάμιν.
[277] Καὶ ὡς εἶδα ἐγὼ τὴν λύπην τῶς τὴν ἔδειξαν ὀπίσω,
[278] μ' ἔδοξεν τότε ὁ λογισμὸς νὰ τοὺς ἀναρωτήσω·
[279] λέγω τῶν: "Πόθεν καὶ ἀπὸ ποῦ καὶ τοῦτο πῶς ὁμάδιν
[280] καὶ πότες ἐκατέβητε καὶ τί καιρὸν στὸν Ἄδην;" (280)
[281] Ἀκόντα μου τὸ ἐρώτημα κάτω στὴν γῆν ἐπέσαν,
[282] ἐκλαψαν καὶ τὸ βλέμμα τῶς πάλ' εἰς ἐμὲν τὸ στρέψαν.
[283] "Αὐτό", λέγουν, "τὸ ρώτημα πλεόν μὴν τὸ ρωτήσης,
[284] μὴ μᾶς πληθύνῃ κίνδυνος· σίγησ', ἀνὲν καὶ ὀρίζης".
[285] Καὶ μετ' ὀλίγον ἀπ' αὐτοὺς εἰς ἐπαρηγορήθην (285)
[286] καὶ τάχα ἐστράφην πρὸς ἐμὲ κ' ἴτις ἀπιλογήθην·
[287] "Λοιπὸν, ἀπείν τὸ ρώτησες, θέλω σοῦ τ' ἀναγγεῖλειν
[288] ὡς ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ 'δὰ μετὰ πικρὰ τὰ χεῖλη.

[289] Μάθ', ἀπὸ τὴν πατρίδα μας κατ' εὐγενεῖαν κρατοῦμεν·

262 συζώνταγους A 271 κάπ' A

- [290] καὶ ποίαν πατρίδαν, ἐρωτᾷς· δεύτερον νὰ σοῦ ποῦμεν. (290)
[291] Ἐμᾶς εἶν' ἡ πατρίδα μας ὅπου 'ναι τὸ λογάριν·
[292] ὡς ἀπὸ φύσιν καὶ λουτροῦ ἐγεύγουντα τὸ ψάριν.
[293] Τόπος ἄγριος, ἀδιάβατος καὶ τῶν πουλιῶν τὸ δάσος·
[294] ἐκεῖ ἐδείχθη(ν) ὑπερψιὰ κ' ἐπλήθυνεν τὸ θράσος·
[295] καὶ ὅπου τοῦ κόσμου τὴν στρατιὰν ἐνίκησεν τὸ πάλιον (295)
[296] καὶ ὅπου τοῦ κόσμου ἀφέντεψεν τὸ μερτικὸν τὸ κάλλιον.
[297] Ἦτον καθρίπτης τ' οὐρανοῦ, ἦτον τοῦ κόσμου εἰκόνα
[298] καὶ ὡσὰν τ' ἀζάρι ἔβανεν τὰ ἔξι κ' ἐκράτειν τὸ ἕνα.
[299] Ἦτον ἡ κρίσις τῆς σοφιάς, τῆς βασιλείας φεγγάριν,
[300] μάνα τῆς πλουσιότητος καὶ τῆς στρατιᾶς ἰπάριν. (300)
[301] Ἦτον ἀντίθετον σκαμνὶν τῆς βασιλείας τῆς Ρώμης
[302] καὶ τῆς ἀλαζονείας ἀγγειῶν καὶ τῆς διπλῆς τῆς γνώμης.
[303] Εἰς αὐτὴν ὁ πατέρας μας ἦτον τὴν πόλιν πρῶτος,
[304] νὰ φέγγη ὡς ἥλιος τὸ πουρνὸν καὶ ὡς φέγγος εἰς τὸ σκότος.
[305] Εἶχαμεν πρώτην ἀδελφὴν ὀκάπου παντρεμένην, (305)
[306] μακρὰ 'πὸ τὴν πατρίδα μας κὶ ἀπὸ καιροῦ σταλμένην.
[307] Ἦδοξεν τοῦ πατέρα μας εἰς αὐτὴν νὰ μᾶς στείλῃ,
[308] νὰ συγχαροῦμεν μετ' αὐτὴν ὡς ἀδελφοὶ καὶ φίλοι.
[309] Καὶ κάτεργον ἀπὸ σκαριοῦ ὄρισεν ν' ἀρματώσουν,
[310] νὰ τὸ κοσμήσουν σύντομα, ρόγαν διπλὴν νὰ δώσουν. (310)
[311] Τὰ παλικάρια ἐφέρνασιν, ὀμπρὸς του τοὺς ἐστένα,
[312] κ' ἔπαιρνεν ἐκ τοὺς τρεῖς τοὺς δύο καὶ ἀπὸ τοὺς δύο τὸν ἕνα.
[313] Καὶ ἀπέιτις τὸ εὐτρέπισεν ἀπ' ἄρματα καὶ πλοῦτη
[314] καὶ πολεμάρχους καὶ ἄρχοντας καὶ ἀπ' ἀφεντίαν τοσοῦτην,
[315] αὐτὸς εἰσέβη μετ' ἐμᾶς κ' ἡμεῖς μ' αὐτὸν ἀντάμα (315)
[316] καὶ ὠρέχθη τὴν οἰκονομίαν ὡς ὁμορφόν τι πρᾶγμα.
[317] Καὶ τότε ἔγονατίσαμεν, ὡς ὄρισεν, ὀμπρὸς του
[318] καὶ ὅλους ἐμᾶς εἰς προσευχὴν ἐκίνησεν ἀτός του.

290 πατρίδ' ἂν scr. Legrand 298 τὰ ζάρη B: τὰ ζάρε A 304 ὡς 1 A 306 κάπὸ A

- [319] Διὰ λόγου μας ἐκόπτετον, μόνον διὰ μᾶς ἐβιάσθη
[320] κ' εἶπεν: «Ἐσὲν παρακαλῶ, γῆς καὶ οὐρανοῦ τὸν πλάστην, (320)
[321] καλὰ νὰ πᾶν, καλὰ νὰ 'ρθοῦν, καλὰ νὰ διαγείρουν
[322] κ' εἰς τὸ τραπέζιν μου καλὰ νὰ τοὺς ἰδῶ τριγύρου».
[323] Καὶ ἀφότου μᾶς εὐχίστηκεν, ἐδάκρυσεν κ' ἐξέβη
[324] καὶ τὸν ὑπόλοιπον λαὸν τότε ὄρισεν κ' εἰσέβη.
[325] Κ' ἔδειξεν μὲ τὸ χέριν του τότε νὰ σηκωθοῦμεν (325)
[326] καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ δρόμου μας σύντομα νὰ κρατοῦμεν.
[327] Πάραυτ' ὁ κόμης ὄρμησεν καὶ ἤρχισε νὰ ὀρίση
[328] τῆς ἐξῶθεν παραγαλιᾶς νὰ λύσουν τὸ πλωρήσιν.

[329] Κ' ἐδώκασιν τὰ βούκινα καὶ τὰ παιγνίδια ἐπαῖξαν
[330] κ' οἱ ναῦτες ἐκαθίσασιν ὡς εἶδαν κ' ἐδιαλέξαν. (330)
[331] Τὸ σίδηρον ἐσήκωσαν, τότ' ἐλασιὰν ἐστρῶσαν
[332] κ' ἔκαμαν βόλταν λάμνοντα κ' ἔσωσαν εἰς τὴν φόσαν.
[333] Πρὶν ν' ἀποχαιρετήσουσιν, ὄλοι φωνὴν ἐσύραν
[334] καὶ τῆς ὁδοῦ τὸ θέλημα ἐκ τὴν κεφαλὴν ἐπῆραν.
[335] Λοιπὸν τοῦ δρόμου τὴν ὁδὸν ἐπήραμεν καὶ τότες (335)
[336] ὁ νοῦς μας ἐκλονίζετο τὸ στρέμμα νὰ 'ναι πότες.
[337] Καὶ ὁ λογισμὸς ἐκόπτετο καὶ εἰς τὸ κακὸν ἐκίνα·
[338] τὸν θάνατον στὴν ξενιτείαν ὁ νοῦς μας ἐπρομήνα.
[339] Τρεῖς ὥρες οὐκ ἐτρέχαμεν κ' ἐχάθηκεν τὸ κάστρον
[340] κ' εἰς ἄλλην μίαν ἐσπέρωσεν κ' ἐφάνην πρῶτον ἄστρον. (340)
[341] Κ' ἔδειξεν τότ' ἐξαστεριά ὁμοίως κ' εὐδιά μεγάλη·
[342] ἢ νύκτα ἐκαλοφόρεσεν, τὸ δὲν ἐποῖκεν [ἢ] ἄλλη.
[343] Τὰ παλικάρια ἠγάλλουντα, ὄλοι ἐκαλοφοροῦσαν
[344] καὶ μετὰ πόθου καὶ χαρᾶς τὸν δρόμον ἐκρατοῦσαν.
[345] Ἐκεῖ πρὸς τὸ μεσάνυκτον ἢ ζαστεριά ἐσκοτίσθη, (345)
[346] οἱ ἄνεμοι ἐταράχθησαν κ' ἢ θάλασσ' ἐβρουχίσθη.
[347] Ἐσυχνοβρόντα κ' ἤστραπτεν κ' ἢ συννεφιά 'πονᾶτον·
[348] πῶς νὰ προσφέρῃ κίνδυνον τότες οἰκονομᾶτον.

342 om. B

[349] Καὶ ὡς τῆς σφαγῆς τὸ πρόβατον εἰς τοῦ σφακτῆ τὸ χέριν
[350] κείτεται δίχ' ἀπαντοχῆς καὶ βλέπει τὸ μαχαίριν, (350)
[351] ἴτις ἐμεῖς τὸν θάνατον ἐμπρὸς τὸν ἐθωροῦμαν·
[352] στὸν Ἄδην νὰ κατέβωμεν ὡς θαρρετὰ κρατοῦμαν,
[353] διατὶ τὰ κύματ' ἤρχουντα ἐνάντιον τοῦ ἀνέμου
[354] κ' οἱ ναῦτες ἐφοβήθησαν κ' ἠρχίσασιν νὰ τρέμουν.
[355] Κ' εὐθὺς καθούριν ἔσωσε μὲ τὴν βροντὴν καὶ χιόνιν (355)
[356] καὶ ἅμα τὸ σώσειν ἤρπαξεν τ' ἀριστερὸν τιμόνιν.
[357] Τότε τὸ ξύλον ἔπεσεν στ' ἀριστερόν του πλάγιν
[358] κ' ἐποικεν κτύπον φοβερὸν καί, ὡς ἔδειξεν, ἐράγην.
[359] Καὶ δεύτερον μᾶς ἔσωσε κύμα μὲ τὸ καθούριν
[360] καὶ τὸ νερὸν τ' ἀμέτρητον μᾶς ἤκαμεν κιβούριν. (360)
[361] Ἡῦρε μας περιλαμπαστοὺς καὶ σφικταγκαλιασμένους
[362] ἢ τοῦ θανάτου συμφορὰ καὶ ἄπειρα λυπημένους·
[363] κ' εἰς τὸν βυθὸν μᾶς ἔριξεν ἀγκαλιαστοὺς ὁμάδιν
[364] καὶ ὁ Χάρος μᾶς ἐδέχθηκεν σύψυχους εἰς τὸν Ἄδην.
[365] Καὶ τ' ἄλλον τότε τοῦ λαοῦ οὐκ εἶδαμεν τί ἐγένη, (365)
[366] ἅμ' ἐχωρίσαμεν ἐμεῖς καὶ αὐτοὶ ἀπὸ μᾶς ὡς ξένοι.
[367] Ἦμουν ἐγὼ εἴκοσι χρονῶν καὶ αὐτὸς λίγον πλεοτέρην
[368] καὶ ἁμάδι στεφανώθημαν κ' εἶχεν καθεὶς τὸ ταίριν.
[369] Διὰ τοῦτο μᾶς ἐδόθηκεν ἀντάμα νὰ ταφοῦμεν
[370] καὶ ἀντάμα νὰ γυρίζωμεν καὶ νὰ συμπερπατοῦμεν. (370)
[371] Καὶ ἐμεῖς στὸν Ἄδην σώνοντα, σώνει κ' ἢ ἀδελφή μας

[372] κ' ἐβάσταν βρέφος κ' ἤρχετον καί, τὸ στραφῆν καὶ δεῖ μας,
[373] ἐσκόλασεν τὸ βιάζετον, ἔπαυσεν τὸ σπουδάζειν
[374] καὶ βλέποντα τὸ οὐκ ἤλπιζεν ἤρχισε νὰ θαυμάζη
[375] πῶς εἰς τὸν Ἄδην ἔβλεπεν τοὺς ἤξευρεν κ' ἐζοῦσαν (375)
[376] καὶ πῶς τὸν κόσμον ἔχασαν τοὺς εἶδεν κ' ἐπονοῦσαν.
[377] Καὶ μετὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἤστεκεν κ' ἐσυντήρα
[378] τὰ δύσπιστα νὰ μὴ ξαργῆ καὶ νὰ πιστεύῃ μοῖρα.

355 βροχὴν Panagiot.

[379] Καὶ κάπου ἐπιστώθηκεν κ' εἶδεν κ' ἐγνώρισέν μας
[380] καὶ ἀπείτις μᾶς ἐγνώρισεν, ἦρθεν κ' ἐσίμωσέ μας (380)
[381] καὶ τὸν καθέναν ἤρπαξεν μὲ πόθον καὶ ἀγκαλιάσθην
[382] κ' ἔπειτα στὸ τραχήλι μας ὕστερ' ἀποκρεμάσθην·
[383] καὶ μετὰ δάκρυα ἐκίνησεν τὴν ὄψιν τῆς νὰ πλύνη
[384] κ' εἶπε μας ἐξενίζοντα: «Τάχα καὶ νὰ 'σθ' ἐκεῖνοι
[385] τοὺς εἶχα ἀμάτια κ' ἤβλεπα, τοὺς εἶχα φῶς κ' ἐθώρουν, (385)
[386] ἐντιμοτάτους ἤβλεπα, λαμπρὰν στολὴν ἐφόρουν;»
[387] Ἐκλαιν ἐκεῖνη εἰς μιὰν μερὰν κ' ἡμεῖς ὁμοίως εἰς ἄλλην
[388] καὶ μετὰ δάκρυα ἐσύντυχεν κ' ἐρώτησέ μας πάλιν:
[389] «Πότε τὸ βλέπω ἐγίνετο; Πῶς τὸ θωρῶ ἐσυνέβη;
[390] Καὶ πῶς ἡ Τύχη ἐνάντιον σας νὰ κλώση ἐσυγκατέβη;» (390)
[391] Κ' ἐδιάβην ὥρα περισσὴ νὰ τῆς ἀποκριθοῦμεν,
[392] εἰς ὃ,τι μᾶς ἐρώτησεν κατὰ λεπτὸν νὰ ποῦμεν.
[393] Καὶ τότε ἀπιλογήθημαν μετὰ δακρυῶν καὶ πόνου
[394] κ' εἶπαμεν τὸ μᾶς ἤφερεν ἡ συμφορὰ τοῦ χρόνου·
[395] πῶς τῆς θαλάσσου ὁ κίνδυνος, πῶς ἡ φθορὰ τ' ἀνέμου (395)
[396] στὸν Ἄδην μᾶς ἀπέσωσεν δίχως αἰτίαν πολέμου:
[397] «Ἐρχοντας τότες εἰς ἐσὲ μὲ πόθον νὰ σὲ δοῦμεν
[398] μὲ τοῦ πατρός μας τὴν εὐχὴν καὶ πάλιν νὰ στραφοῦμεν,
[399] ἢ εὐχὴ κατάρρα ἐγίνετον κ' ἡ προσευχὴ τοῦ βάρου
[400] καὶ θάνατος ὁ δρόμος μας καὶ τὸ ταξίδιν Χάρος. (400)
[401] Καὶ τοῦτον πότε ἐγίνετον λέγω μικρὸν σημάδιν:
[402] ἀκόμη ἀπὸ τὰ ροῦχα μας βλέπεις ὑγρὰ μοιράδιν».
[403] Ἀκόντα μου τὸ ρώτημαν ἐκλαιγεν κ' ἐθρηνᾶτον
[404] κ' εἶπεν: «Οὐαὶ τοὺς καρτερεῖ τὸ δολερὸν μαντάτον,
[405] ὅπου στὸν Ἄδην ἔπεσαν μιὰν νύκτα, μιὰν ἐσπέραν (405)
[406] τοὺς εἶχασιν παρηγοριάν, δύο υἱοὺς καὶ θυγατέραν!
[407] Τὸν Χάρον τως ἐσπεύρασιν, θάνατον ἐθερίσαν,

382 κ' ἔπειτα.. Α: καὶ στὸ τραχήλι μας τῶν δυὸ Panagiot.

[408] κόπους τοὺς ἀγωνίζοντα ἀλλῶν τοὺς ἐχαρίσαν.
[409] Ἀνθὸς ἦτον ἢ δόξα των, λουλούδιν ἢ χαρὰ των,
[410] διὰ ταῦτα ὁ ἥλιος ἔφερεν τὸ δολερὸν μαντάτον. (410)
[411] Στὰ χιόνια ἐθεμελιώσασιν κ' εἰς τὸ νερὸν ἐκτίσαν·

[412] τώρα τὰ χιόνια ἐλύσασιν καὶ τὰ νερὰ σκορπίσαν.
 [413] Τὸ θεμελίωσαν ἔπεσεν, τὸ ἔκτισαν ἐράγη
 [414] καὶ ἡ καρδία τως μὲ σπαθὶν δίστομον τώρα ἐσφάγην.
 [415] 415 Ἡ Τύχη τὸ δοξάριν της ἐναντίον τὸ ἐκοκιάσεν
 [416] κ' εὐκαίρεσεν τὴν σπούρδαν της ὥστ' ἀπὸ τοὺς ἐφτίασεν.
 [417] Μὲ τὴν καρδίαν τως ἤκαμεν σημάδι τοῦ δεξιότη
 [418] κ' ἔριξεν τὲς σαγίτες της ἀπὸ ὕστερον ὡς πρώτην·
 [419] καὶ ἀπ' ὄλες μία δὲν ἔσφαλεν, ὄλους ἐπλήγωσέν τους·
 [420] ποῦ νὰ τῶν δώση δὲν εἶχε πλία, διατὶ ἐθανάτωσέν τους». (420)
 [421] Καὶ ἀπείτις ἐθρηνήσαμεν κ' ἐκλάψαμεν ἀμάδι,
 [422] τότε τὴν ἐρώτησαμεν: «Κ' ἐσὺ πότε στὸν Ἄδην;»
 [423] Ἀκόντα μας τὸ ἐρώτημαν ἔκλαψεν κ' ἐλυπήθην
 [424] καὶ ἀφότου ἐστράφην πρὸς ἐμᾶς, ἴτις ἀπιλογήθην:
 [425] «Κεῖοντα στὸ κρεβάτιν μου μυριοθορυβουμένη (425)
 [426] (ὀκτῶ μηνῶν, μ' ἐφαίνετον, ἤμουν ἐγαστρωμένη)
 [427] ἐφάνη μου στὸν ὕπνον μου κάτινες μ' ἐλαλήσαν
 [428] καὶ λέγουν με: 'Τί κάθειςαι; Τ' ἀδέλφια σου ἐβουλήσαν!'
 [429] Εὐθὺς τὰ ἐντὸς μου ἐπέσασιν καὶ συγκοπὴ μ' ἐσέβη
 [430] κ' ἐπῆγεν κάτω τὸ παιδί καὶ ἄνω ἡ ψυχὴ μου ἐξέβη. (430)
 [431] Κ' ἴτις ὁ Χάρος μ' ἔδωκεν θάνατον εἰς τὴν γένναν·
 [432] ὁμοίως τὸ βρέφος τὸ βαστῶ ἐπῆρα μετὰ μένα.
 [433] Ἀπὸ τὸν κόσμον μ' ἔδωκεν μόνον αὐτὸ μοιράδι,
 [434] τάχα νὰ παίρνω ἄνεσιν καὶ συνοδιὰν στὸν Ἄδην».
 [435] Κ' ἐδὰ στὰ ξημερώματα ἔσωσεν ὑπέρτης (435)
 [436] καὶ πρὸς αὐτὴν ἐσίμωσεν κ' ἐσύντυχεν ἐδέτις:

411 χιόνια A 412 χιόνια A 420 τ(ῶν) A

[437] «Ἀπάρτι χώρισε ἀπ' αὐτοὺς καὶ πλέον μὴν ἀργήσης·
 [438] ἔμπα στοῦ Χάρο τὴν αὐλὴν καὶ τὸ χρωστεῖς νὰ δώσης».
 [439] Κ' εἰς ὥραν ὀλιγούτσικην πέντε διὰ μᾶς ἐσῶσαν
 [440] κ' ἔρικταν ἐκ τὸ στόμαν τως πύρινον ἔξω γλώσσαν, (440)
 [441] ἀρματομένοι, πτερωτοί, ἀγριώτατοι καὶ μαῦροι,
 [442] κ' εἶχαν τὴν ὄψιν ἄσχημον, μαύρην ὡσὰν σινάβριν·
 [443] πόδια καὶ ἀνύχια καὶ πτερὰ σὰν νυκτερίδας εἶχαν
 [444] καὶ ἀγάλια μᾶς ὠμίλησαν, ταῦτα μᾶς ἐσυντύχαν".
 [445] Καὶ πρὸς τὸ τέλος εἶπαν με: "Τάχα, θαρρῶ, ἄκουσές τα· (445)
 [446] εἶπα σε τὰ γενόμενα καὶ ὅλα κατέμαθές τα.
 [447] Κ' εἰς τὸ μὲ βιάζεις νὰ σε πῶ, τοῦτο πότες ἐγένη,
 [448] λανθάνομ' ἀπὸ τὸν καιρὸν καὶ ἀπὸ τὸν νοῦν μου ἐβγαίνει,
 [449] διατὶ στὸν Ἄδην τὸν πικρὸν ἥλιος οὐκ ἀνατέλλει,
 [450] οὐδὲ τὸ φέγγος τοῦ οὐρανοῦ τὸ ξέλαμπρόν του στέλλει. (450)
 [451] Χρόνος ἐδῶ οὐ γίνεται κ' ἡμέρα οὐ χωρίζει,
 [452] ἀλλὰ τὸ σκότος τ' ἄμετρον τρέχει καὶ ὀμπρὸς τανύζει".
 [453] Καὶ ἀπείτις μ' ἐδηγήθηκεν, ἐσίμωσε κ' ἐστάθη
 [454] καί, ὡς ἔδειξεν, ἐγδέχετον διὰ νὰ τοῦ πῶ νὰ μάθῃ.

[455] Καὶ πρὸς ἔμην ἐστράφησαν πάλιν νὰ μ' ἐρωτήσουν, (455)
[456] τοῦ κόσμου τὰ ἐντυλίματα κατὰ λεπτὰ ν' ἀκούσουν.
[457] Μὴ δύνοντα τὸ ἀποκριθῆν καὶ παρααναμένειν,
[458] διὰ τὸ σπουδάζειν τοῦ στραφῆν κ' εἰς τὴν φωτιὰν ἐβγαίνειν,
[459] "Ἐχετε πλὴν ἐρώτημα; Μέλλω στραφῆν", τοὺς εἶπα.
[460] Λέγουν μ': "Ἀκροκαρτέρησε νὰ ῥθουν καὶ αὐτοὶ ὅπου λεῖπα, (460)
[461] μήπως καὶ θέλουσιν καὶ αὐτοὶ κάτι νὰ παραγγείλουν
[462] καὶ ἀπὸ τὸν Ἄδην τὸν πικρὸν πιττάκια διὰ νὰ στείλουν".

437 καὶ πλέον.. A: καὶ μὴν ἀργῆς νὰ σώσης Panagiot. 438 χάρου B 439 ὀλιγούτζικον A B 452
τονίζει AB: corr. Legrand 454 ἐδέχεται AB: corr. Politis 457 παρααναμένειν A: παρὰ ἀναμένει
B: περιαναμένειν Panagiot. 459 μέλλει AB: corr. Legrand

[463] Ἀλλήλως ἐσυντύχασιν κ' εἰς ἀπ' αὐτοὺς ἐστράφην
[464] κ' ἐκοντοπήδα μὲ σπουδῆν, ὡς πολεμᾷ τὸ λάφιν.
[465] Καὶ εἰς ὄραν ὀλιγούτσικην βλέπω φουσατόν κ' ἦρθεν· (465)
[466] δὲν εἶχεν μέτρος, τὸ ἔβλεπα, κ' ἦρχετον ἀπ' ἐκεῖθεν·
[467] ἐκεῖ ἔδα νέους καὶ λυγερές, ἄνδρες καὶ παλικάρια
[468] καὶ πολεμάρχους μὲ σπαθιά γυμνὰ διχῶς φηκάρια·
[469] καὶ σκορπισμένους ἄρχοντες, πεζοὺς καὶ καβαλάρους,
[470] νὰ ἔχουν μὲ αὐτοὺς ὑποταγές, ρήτορες καὶ νοδάρους. (470)
[471] Εἶδα διακόνους σ' ἐκκλησιές, πισκόπους καὶ παπάδες
[472] κ' εἰς τὸν παστὸν ἀντρόγυνα, γαμπροὺς μὲ τὲς νυφάδες.
[473] Εἶδα κ' ἐφέρασιν σκαμνιά νὰ κάτσουν οἱ νοδάροι·
[474] κοντύλι(ν) ἐκράτειν ὁ καθεὶς, χαρτὶν καὶ καλαμάρι·
[475] κ' εἶχεν καθεὶς τριγύρου του φουσατόν νὰ τὸν βιάζη· (475)
[476] ἄλλος πιττάκια νὰ ζητᾷ, ἄλλος "Χαρτίν!" νὰ κράζη.
[477] "Σήμερ' ἀποστολάτορας μισεύγει", νὰ λαλοῦσιν,
[478] "βιάζου πολλά, μηδὲν ἀργῆς ὄγια νὰ τὸ βαστοῦσιν".
[479] Κ' ὑγρά πιττάκι ἀπὸ σπουδῆς ἐκ τοὺς γραφιοὺς ἐπαῖρναν·
[480] ἄλλοι, ἔβλεπα, τὰ βούλωναν καὶ ἄλλοι ἀνοικτὰ τὰ φέρναν. (480)
[481] Τόσοι μ' ἐκαταπέσσασιν πιττάκια νὰ μὲ δώσουν,
[482] ὅκ' ἔφριξα θωρώντα τοὺς κ' ἐτράπην πρὶν νὰ σώσουν.
[483] Ὅλοι τὰ χέρια ἐσήκωσαν καὶ πρὸς ἐμὲ θωροῦσαν:
[484] "Ἐπαρ' πιττάκια!" ἐκράζασιν, "Βάστα χαρτιά!" λαλοῦσαν·
[485] "καὶ ὡς ἀπὸ λόγου μας γραφὲς αὐτὲς βάστα μετὰ σου (485)
[486] ἀπὸ τὸν Ἄδην τὸν πικρὸν καὶ βλέπε μὴ σοῦ πέσουν.
[487] Λάλησε καὶ ἀπὸ λόγου σου· εἶπε τοὺς πονεμένους:
[488] Τοὺς εἰς τὸν Ἄδην ἔχετε ἀπὸ καιρὸν θαμμένους,
[489] τὸν οὐρανὸν στερεῦγουνται, τὸν ἥλιον δὲν θωροῦσιν,

471 καὶ κλησιές AB: conl. Kakridis 475 βιάζη A

[490] τὸ χῶμαν ἔχουν σάβανον, τὴν γῆν στολὴν φοροῦσιν. (490)
[491] Στεφάνιν ὅσοι ἐφόρεσαν ἀπὸ μυρτιὰν καὶ δάφνην
[492] τῶρα τῆς γῆς τὸν κορνιακτὸν ἔχουν ὀδιά στεφάνιν.

- [493] Στὴν μέσῃν των δὲν δύνουνται ζωνάριν νὰ βαστάξουν·
[494] ἐδῶ δὲν εἶναι ἀλλαγῶγες τὴν σκόλην διὰ ν' ἀλλάξουν.
[495] Τὸ χῶμαν τὸ ἐπάτησαν εἶναι στὴν κεφαλὴν τως (495)
[496] καὶ κάτω στὰ ποδάρια τως ἔπεσαν τὸ μαλλίν τως.
[497] Τὰ μάτια τως ἐσβέσασιν τὰ ὠραιοπλουμισμένα·
[498] τὸ χῶμαν τὰ ἐσκέπασεν κ' εἶναι κατακλεισμένα.
[499] Τὸν κόσμον πλέον δὲν θεωροῦν ὡσὰν τὸν ἐθωροῦσαν,
[500] ὄντεν ἐζοῦσαν οἱ πτωχοί, μὰ ἐδῶ πολλὰ πονοῦσαν. (500)
[501] Ἡ ὄψη τως ἡ ἄμορφος κάποτ' ἦτον λουσμένη·
[502] τώρα φαγώθην εἰς τὴν γῆν κ' εἶναι πολλὰ βλαμμένη.
[503] Ἡ γλώσσα τως ἡ ἐλεεινὴ δὲν ἠμπορεῖ λαλήσειν,
[504] ὡς γιὰ νὰ πῆ τὸ δίκιον της καὶ νὰ τὸ ὀμιλήσῃ.
[505] Τὰ χέρια τως δὲν δύνουνται ἀπάνω νὰ σηκώσουν (505)
[506] οὐδὲ νὰ τὰ μαζώξουσιν οὐδὲ νὰ τὰ ξαπλώσουν,
[507] τὸν Θεόν τως νὰ δοξάσουσιν μὲ τὴν ταπεινοσύνην,
[508] γιὰ νὰ 'βρῆ ἡ ψυχίτσα τως μικρὰν ἐλεημοσύνην.
[509] Τὰ πόδια τως τὰ ὁμορφα τώρα στὸν Ἄδην εἶναι
[510] καὶ τρώγονται καθημερινόν· ἀλλὶ κρίμαν ὀπού 'ναι! (510)
[511] Καὶ νὰ περπάτησαν ποτὲ καὶ νὰ ἐπιλαλήσαν,
[512] τώρα ὀπού 'ναι εἰς τὴν γῆν σκόληκες τὰ γυρίσαν.
[513] Τὰ χεῖλη κατεμαύρισαν κ' ἐκόπην ἡ λαλιά τως,
[514] ἡ κεφαλὴ των σχίστηκεν κ' ἔπεσαν τὰ μυαλά τως.
[515] Τοῦτο σὲ λέγομεν νὰ πῆς δίχως τῶν πιττακιῶν μας, (515)

492 ὀδιά στεφάνην A: καὶ τὴν ἀράχην Panagiot. 501 ὄψι A 511 ἐπιλαλάσαν A: -λούσαν B: corr. Legrand

- [516] τὸν ἄμετρόν μας τὸν βλαμμὸν τὸν ἔχουν τὰ κορμιά μας,
[517] ἂ λάχη νὰ πονέσουσιν καὶ νὰ μᾶς λυπηθοῦσιν,
[518] νὰ ξεζαρώσῃ ἡ χέρα τως καὶ νὰ μᾶς θυμηθοῦσιν.
[519] Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ, βλέπε μὴ λησμονήσης
[520] νὰ πᾶς αὔρι στὸ σπίτι μας καὶ νὰ τῶς ὀμιλήσης. (520)
[521] Εἶπε καὶ τὰς γυναῖκας μας, εἶπε καὶ τῶν παιδιῶν μας
[522] νὰ δώσουσιν πολλῶν πτωχῶν ἀκόμη ἀπὸ τὸν βίόν μας·
[523] νὰ πέψουσι στὲς φυλακὲς ψωμίν, κρασὶν καὶ ἀλεύριν,
[524] γιὰ νὰ τῶν ἔχωμεν κ' ἡμεῖς πολλὴν ἢ ὀλίγην χάριν.

- [525] Γᾶς πιάσουν τὴν διάταξιν τὴν ἔποικα στὸν κόσμον (525)
[526] καὶ δὲν ἀφήκα κανενὸς πλὴν τῶν παιδιῶν μου μόνον,
[527] θαρρώντας ὁ κακότυχος νὰ ποῖσουν ὡς γιὰ μένα,
[528] γιατί, ὄνταν ἦμουν ζωντανός, κακὰ 'χα καμωμένα.
[529] Διαταῦτος σὲ παρακαλῶ πάλιν μὴ λησμονήσης

[530] νὰ πᾶς, ὡς εἶπα, σπίτι μας καὶ νὰ τῶν ὀμιλήσης. (530)
[531] Ἐσᾶς πάλιν παρακαλῶ, ὥστε ὅπου νὰ ζητε,
[532] κάμνετε διὰ τὸν Χριστὸν αὐτοῦ ὅπου πορπατεῖτε,
[533] ὁδία νὰ βρῆτε εὐρεμαν δίχως κανέναν κόπον
[534] ἐκεῖ ὅπου θέλετε ὑπὸν μὲ βιάν πολλήν καὶ κόπον.
[535] Μὴ σὲ πλανέση συγγενής, γυναῖκα ἢ παιδὶν σου (535)
[536] νὰ τῶν ἀφήσης τίποτας δώσιν διὰ τὴν ψυχὴν σου·
[537] ἀμὲ χαρὰ στὸν ἄνθρωπον ὅπου μὲ χέρια φθάνει
[538] καὶ ἀνοίγει τὸ σακούλιν του καὶ δίδει πρὶν νὰ θάνη.
[539] Ἐσφικτοκλείδωνα καλὰ· πτωχὸς οὐδὲν ἐτόλμα
[540] νὰ μὲ ζητήση τίποτας, ν' ἀναχασκίση στόμα, (540)
[541] διατὶ ἐκατέχασιν καλὰ τὴν εἶδησιν τὴν εἶχα·
[542] δὲν ἐσιμῶνασιν ποτὲ οὐδ' ὄρεξιν δὲν εἶχα.
[543] Ἀμὲ 'κράτουν κ' ἐμάζωνα καὶ θύμησιν δὲν εἶχα
[544] διὰ τὴν ψυχὴν τὴν ταπεινὴν νὰ δώσω λίγην ψίχα.

523 ἀλεῦριν AB: σιτάρην Legrand, Panagiot. 525- 556 delevi 539 ἐσφικτοκλείδωνα A

[545] Ὅποιος ἐλπίζει ὀπίσω του γιὰ τὴν διάταξίν του (545)
[546] νὰ δώσουσιν τινὲς πτωχῶν κομπῶνει τὴν ψυχὴν του·
[547] διότι δὲν κουράρουσιν οὐδὲ ποσῶς ψηφοῦσιν,
[548] ἀμὲ νὰ τρῶν, νὰ πίνουσιν, τὸν βιόν τως νὰ κρατοῦσιν·
[549] νὰ τὸν κρατοῦσι σφαιλιστὸν μὲ δύο, μὲ τρεῖς κατῆνες·
[550] φλουριά, δηνέρια καὶ περὰ μὲ τὲς χρυσὲς κουρτίνες· (550)
[551] μόνον νὰ λογαριάζουσιν ὅκαὶ νὰ τὰ πληθύνουν,
[552] καὶ θύμησιν δὲν ἔχουσιν αὐτῶν ὅπου τ' ἀφήνουν.
[553] Νὰ 'πες οὐκ εἶδαν τους ποτὲ οὐδὲ μὲ αὐτοὺς ἐφάγαν
[554] οὐδ' ἐγευτήκασιν ποτὲ ἀμάδιν κ' εἶχαν φάβαν.
[555] Δὲν ἔχω πλέον νὰ σοῦ πῶ νὰ πῆς τῶν πονεμένων, (555)
[556] εἰμὴ χαιρετισμοὺς πολλοὺς ἐκ τῶν πολλὰ βλαμμένων.]"

*

[557] Δόξα πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ πνεύματι ἁγίῳ,
[558] τῷ ποιητῇ μου καὶ θεῷ καὶ πλάστη παναιτίῳ. Ἀμήν.
[559] Νικόλαος ὁ Καλλιέργης, ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου,
[560] ὁ τῶν γραμμάτων συνθετὴς τούτου τοῦ τυπαρίου, (560)
[561] ἐκόπιασεν γι' αὐτὴν τοῦ Μπεργαδῆ τὴν ρίμα,
[562] νὰ μὴν τῆς εὔρη οὐδὲ εἰς διαβάζοντά την κρίμα,
[563] ὡσὰν εὐρίσκονται τινὲς πολλὰ κατεσφαλμένες,
[564] οἱ ὁποῖες τὸ δίκαιον ἤθελεν νὰ 'σαν κατακαημένες.
[565] Εἰς χίλια πεντακόσια καὶ θῆτα ἐξετυπώθη, (565)
[566] εἰς μῆνα τὸν Δεκέμβριον καὶ ἕξωθεν ἐδόθη.
